

*Ledande experter
för en levande värld.*

Rapport
**Artskyddsutredning inför detaljplan Skövde
5:198 m.fl.**
Asplunds Bygg i Mellansverige AB

Titel: Artskyddsutredning inför detaljplan Skövde 5:198 m.fl.

Version: 1

Datum: 2023-01-05

Uppdragsgivare: Asplunds Bygg, genom Erika Kinisjarvi, TON Arkitektur

Uppdragsnummer: 4215-01

Dokumentnamn: 4215_01-Artskydd_detaljplan_Hasslum_ver1

Rapport genomförd av: Sofia Berg, EnviroPlanning AB

Rapport granskad av: Anders Esplund, EnviroPlanning AB

Rapport verifierad av: Sofia Berg, EnviroPlanning AB

Bilder: EnviroPlanning, om ej annat anges

Sammanfattning

EnviroPlanning AB har fått i uppdrag att ta fram underlag som visar var/om lämpliga livsmiljöer för de skyddade arterna mindre hackspett, svartvit flugsnappare och brunroda finns i närområdet till detaljplaneområdet Skövde 5:198 m.fl. Syftet med utredningen är att klargöra om genomförandet av detaljplanen risker aktualisera artskyddet för berörda arter. Bedömningar i denna utredning utgår från utförd naturvärdesinventering inom detaljplaneområdet samt kompletterande fältinventering utanför detaljplaneområdet där arternas livsmiljöer karterats. Resultaten visar att det finns förutsättningar för de skyddade arterna att fortleva i området och omkringliggande miljöer vid ett genomförande av detaljplanen givet att identifierade skyddsåtgärder vidtas, vilka redovisas i rapporten. Det handlar exempelvis om tidsrestriktioner för att ej störa djuren under deras häcknings- och reproduktionsperiod samt att tillskapa övervintringsplatser för groddjur.

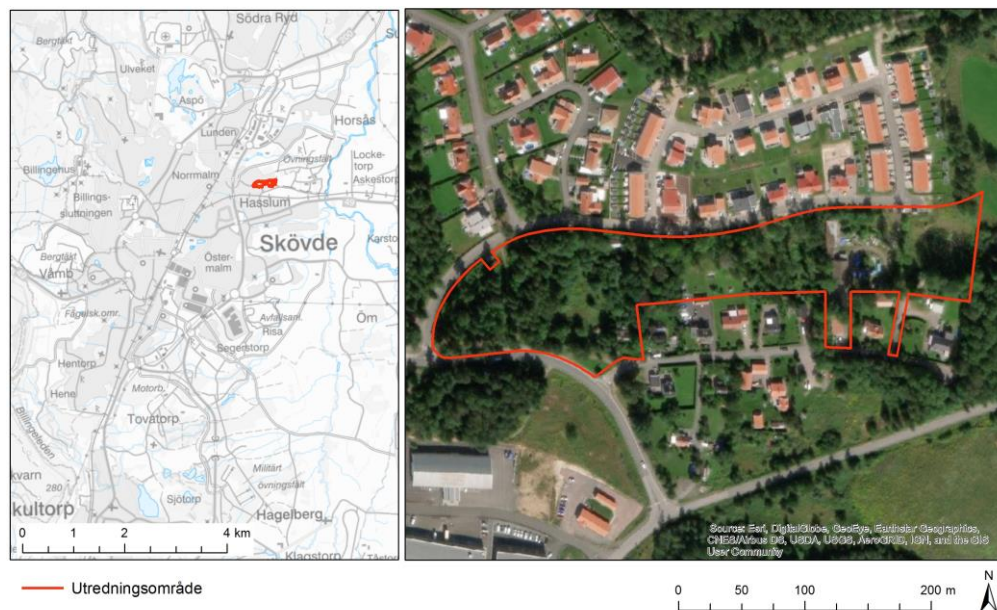
Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Naturvärdesinventering	1
1.2	Artskyddsförordningen	1
1.3	Utlåtande från Länsstyrelsen	2
1.4	Uppdraget	3
2	Metod	4
2.1	Bedömning av påverkan på strikt skyddade arter	4
2.2	Bedömningsgrunder utifrån detaljplanens utformning.....	4
2.3	Fältinventering.....	4
3	Resultat.....	6
3.1	Livsmiljöer för fåglar	6
3.2	Livsmiljöer för brungröda	8
4	Rekommendationer	9
4.1	Förslag på förstärkningsåtgärder	9
4.2	Skyddsåtgärder genom tidsrestriktioner	10
5	Slutsats.....	10
	Referenser	11

1 Inledning

Asplunds Bygg i samarbete med Ton Arkitekter arbetar med ny detaljplan för bostäder för fastigheten Skövde 5:198, Skövde kommun. Planen planerar rymma ett 60-tal bostäder i radhusform. Området är cirka 3,3 ha stort och ligger i östra delen av Skövde tätort (figur 1).

I samband med plansamrådet har Länsstyrelsen inkommit med ett yttrande som bland annat anger att påverkan på skyddade arter behöver kompletteras.

Figur 1. Detaljplaneområdet för Skövde 5:198, Skövde kommun.

1.1 Naturvärdesinventering

EnviroPlanning AB utförde våren 2022 en naturvärdesinventering av detaljplaneområdet (Berg 2022). Denna inventering visar på höga naturvärden kopplat till lövskog med ädellövsinslag med förekomst av flera särskilt skyddsvärda träd genom hålträd (figur 2). Naturvärdesinventeringen avgränsade även en dagvattendamm med grodrom från brungröda (*Rana sp*). Då det är okänt vilken art inom släktet *Rana sp* som reproducerar sig i dammen utgår denna artskyddsutredning från att det är åkergröda, en art som har ett starkare skydd jämför med släktingen vanlig gröda. Området utgör med stor sannolikhet habitat eller stödhabitat till skyddade fågelarter som mindre hackspett och svartvit flugsnappare.

1.2 Artskyddsförordningen

Skyddade arter regleras av artskyddsförordningen (ASF 2007:845). Samtliga arter som är listade i förordningens bilagor är skyddade, vilket bland annat innebär förbud mot att samla in, skada eller döda individer. Arter som omfattas

av ASF 4§ och 4a§ är strikt skyddade. För de strikt skyddade arterna, exklusive fåglar, är det dessutom förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden och viloplats. För fåglar gäller istället att det är förbjudet att störa dem på ett sådant sätt att det försvårar för arternas möjligheter att bibehålla populationen på en tillfredsställande nivå samt möjligheten att återupprätta populationen till den nivån.

Figur 2. Avgränsade naturvärdesobjekt samt förekomster av särskilt skyddsvärda träd, övriga skyddsvärda träd och naturvärdsarter inom detaljplanområdet (Berg 2022).

1.3 Utlåtande från Länsstyrelsen

I Länsstyrelsen samrådsyttrande anges att "Länsstyrelsen anser att detaljplanen i nästa skede av detaljplanarbetet ska redovisa att de villkor och livsmiljöer som redan idag finns inom planområdet för fåglar och groddjur, kan finnas eller kompenseras med likvärdiga miljöer även när området är bebyggt" (Länsstyrelsen 2022). Vidare specificerar Länsstyrelsen att kommunen ska redovisa följande:

- Att/om brungröda (åker- eller vanlig gröda) kan fortleva i området och att artens kontinuerliga ekologiska funktion i området kan upprätthållas.
- Det ska redogöras för hur förutsättningarna är för grodorna, som troligtvis förlorar delar av områdena för landbaserad livsmiljö och övervintring, att tillgodose sina behov genom motsvarande områden i närområdet.
- En bedömning på hur exploateringen kan utgöra en störning som avses i 4 § artskyddsförordningen (Mindre hackspett och svartvit flugsnappare).

1.4 Uppdraget

EnviroPlanning AB har fått i uppdrag att ta fram underlag som visar var/om lämpliga livsmiljöer för de skyddade arterna mindre hackspett, svartvit flugsnappare och brungroda finns i närområdet till detaljplanen. Syftet med utredningen är att klargöra om genomförandet av detaljplanen risker aktualisera del av artskyddet för berörda arter (se avsnitt 1.2 Artskyddsförordningen).

I uppdraget ingår även att sammanställa lämpliga naturvårdshöjande åtgärder som kan vidtas i samband med genomförandet av detaljplanen.

För mindre hackspett och svartvit flugsnappare syftar utredningen till att svara på följande:

- Kommer genomförandet av detaljplanen störa dessa två fågelarter på ett sådant sätt att det försvårar för arternas möjligheter att bibehålla populationen på en tillfredsställande nivå eller möjligheten att återupprätta populationen till den nivån?

För brungroda (med utgångspunkt från att det kan vara arten åkergroda) syftar utredningen till att svara på följande:

- Kommer genomförandet av detaljplanen riskera bryta den kontinuerliga ekologiska funktion (KEF) för åkergroda?

2 Metod

2.1 Bedömning av påverkan på strikt skyddade arter

För att bedöma om påverkan på strikt skyddade arter vid ett genomförande av detaljplanen kommer arternas livsmiljöer i det omkringliggande landskapet och närområdet undersökas. Det vill säga, underlag tas fram för att möjliggöra bedömning om planområdet utgör en betydande lokal för arten i jämförelse med omgivningen. Underlaget bygger på kompletterande fältinventering utanför detaljplaneområdet samt från utförd naturvärdesinventering inom området (Berg 2022).

Bedömning om påverkan på respektive skyddad art sker dels genom om det föreligger risk att individer skadas eller dödas, dels om områdets kontinuerliga ekologiska funktion för arten riskerar brytas (gäller brungroda), dels om ett genomförande av planen försvårar för fågelarterna att bibehålla populationen på en tillfredsställande nivå.

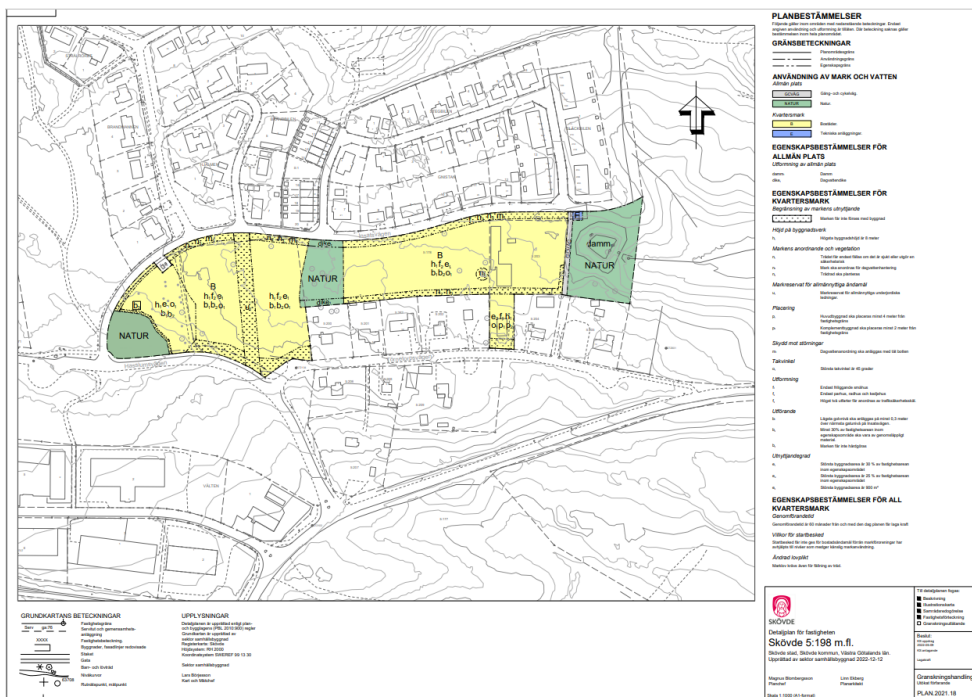
2.2 Bedömningsgrunder utifrån detaljplanens utformning

Bedömningarna för påverkan på de skyddade arterna utgår från föreslagen markanspråk enligt detaljplanskartan i figur 3. Denna bild visar att två områden kommer klassas som naturmark, dels området med lövträd och dagvattdamm (naturvärdesobjekt 4 och 5 i naturvärdesinventeringen (se figur 2)), dels del av lövskogsområdet som i naturvärdesinventeringen klassades som högt naturvärde (naturvärdesobjekt 3).

2.3 Fältinventering

En fältinventering av omkringliggande skogsområden genomfördes den 3 november av biolog Filip Myllyaho, EnviroPlanning. Fokus låg på att bedöma om omkringliggande skogar hyste biotopskvalitéer som gynnar mindre hackspett och svartvit flugsnappare (box 1), samt om det förekommer närliggande biotoper som kan fungera som födosöksplats och övervintringsplats för brungroda (box 1).

För bedömning av livsmiljö för fåglar besöktes skogar inom en anslutande yta av cirka 100 ha utanför detaljplaneområdet (se figur 4). För brungroda inventerades närområdet inom en yta av cirka 500 meter från detaljplaneområdet.

Figur 3. Planbestämmelser i samrådshandling för fastighet Skövde 5:198 m.fl.

Box 1 – faktaruta om berörda skyddade arter

Mindre hackspett (*Dryobates minor*)

Mindre hackspett lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd. Arten är klassas som NT – missgynnad på den nationella rödlistan över hotade arter (Artdatabanken). För att häcka framgångsrikt behöver ett par cirka 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 ha. Revirets storlek ökar med lövskogens uppsplittring. Under vintern utsträcks födosöket till ett större område på flera hundra hektar, men varje individ återvänder till samma natthål kväll efter kväll. Arten häckar i murkna lövträdsstammar eller stubbar (oftast klibbal eller björk), vanligen 3–7 meter över marken (Artfakta 2022).

Svartvit flugsnappare (*Ficedula hypoleuca*)

Svartvit flugsnappare lever i löv- och blandskog och i trädgårdar och parker. Arten är klassas som NT – missgynnad på den nationella rödlistan över hotade arter (SLU Artdatabanken). Arten häckar helst i löv- eller blandskog, men accepterar även ren barrskog. Den svartvita flugsnapparen är en av våra allmänna häckfåglar, och tack vare den stora tillgången på holkar i parker och trädgårdar är den jämte mesarna, en av våra vanligaste trädgårdsfåglar. Dock har arten minskat de senaste 10 åren vilket också är anledningen till att den är rödlistad.

Brungröda

Brungröda (här vanlig groda och åkergröda) förekommer i olika typer av miljöer men gärna i fuktigare områden. Reproduktionen sker helst i fisk- och kräftfria småvatten och leken sker för åkergröda från mars-april i södra Sverige och för vanlig groda som regel mellan april-maj. Födan består framför allt av maskar, insekter och andra småkryp. Djuren övervintrar på platser som erbjuder skydd både från kyla och rovdjur. Det kan vara en håla i marken eller ett lämpligt skrymsle i en faunadepå eller under odlingsrösen och stenmurar. Vanlig groda kan även övervintra i vatten som inte bottenfrysar, exempelvis på botten i en sjö.

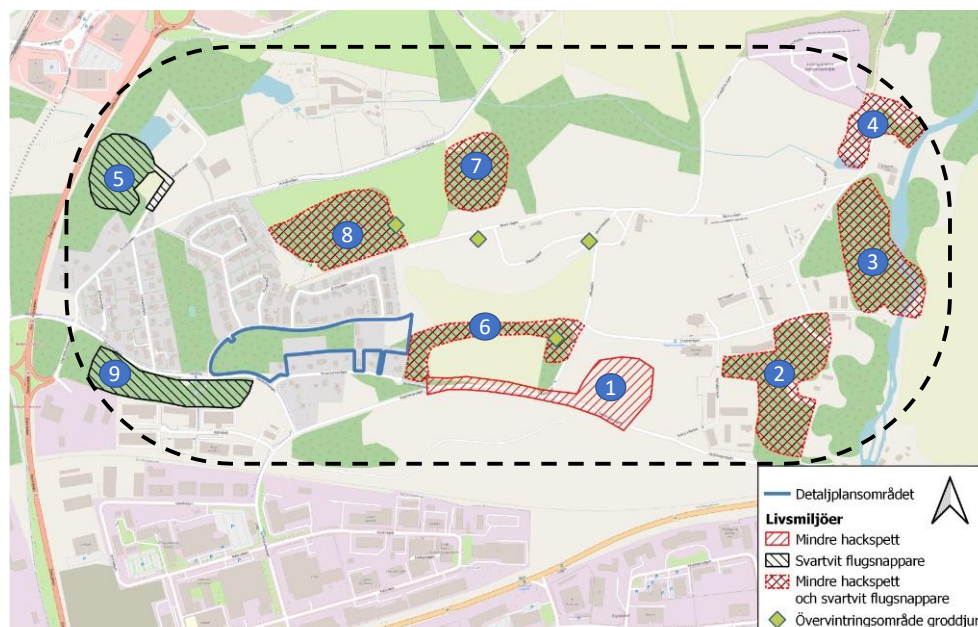
3 Resultat

3.1 Livsmiljöer för fåglar

Inom närområdet till detaljplaneområdet finns ett flertal skogsområden som har biotopkvalitéer som stödjer mindre hackspett och svartvit flugsnappare. För mindre hackspett identifierades sju skogsområden med en total areal på cirka 18 ha och för svartvit flugsnappare identifierades åtta skogsområden med en total areal på cirka 19 ha (figur 4). Dessa livsmiljöer ligger inom ett ca 100 ha stort område (svartvit linje på karta i figur 4). Figur 5-7 visar exempelbilder från dessa områden.

Resultaten visar att det finns ett nätverk av livsmiljöer för de båda fågelarterna utanför detaljplaneområdet. För mindre hackspett indikerar detta att omkringliggande marker inom det karterade området håller den andel livsmiljö, ca 18 %, som ett par behöver för framgångsrik häckning, som enligt artfakta anges vara ca 40 ha inom ett cirka 200 ha område, det vill säga 20 % (Artfakta 2022). Det ska dock förtydligas att hur stor andel lämplig livsmiljö som finns inom de kvarvarande 100 ha (inom ett sammanhängande område på 200 ha) är okänt.

För mindre flugsnappare så bedöms tillgänglig livsmiljö i omkringliggande skogar vara tillfredsställande för arten, detta då även arten kan nyttja biotoper (fågelholkar) och hålträd i parker och trädgårdar, vilket det finns rikligt av inom nära avstånd, i synnerhet trädgårdar.

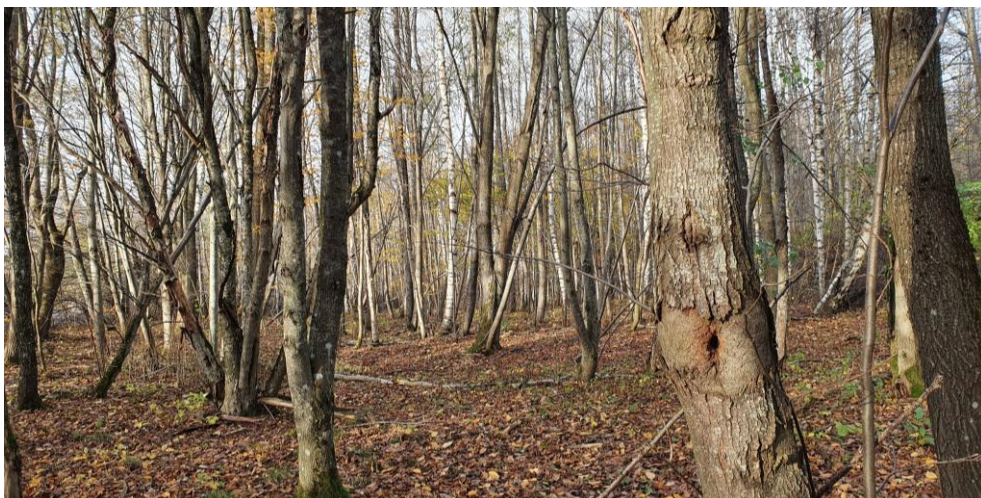
Figur 4. Kartering av områden som hyser biotopkvalitéer som gynnar mindre hackspett och svartvit flugsnappare. Kartan visar även förekomster av övervintringsplatser för groddjur. Siffror utgör objekt-ID till vilka hänvisningar görs i figur 5-7. Svart streckad linje visar det område som bedömts avseende livsmiljöer för berörda fågelarter.

Figur 5. Vy över område 1 (figur 4) med äldre lövträd i allé, flera av träden med håligheter. I anslutning till allén finns även lövdunge med flera döda träd.

Figur 6. Vy över område 6 (figur 4). Lövträdsridå och skogsdungar med flera döda träd. Området följer en mindre bäck.

Figur 7. Vy över område 8 (figur 4). Lövominerad skog med flera döda träd och hålträd.

3.2 Livsmiljöer för brungröda

Inom detaljplaneområdet finns dels ett småvatten som nyttjas för reproduktion av brungröda, dels områden som sannolikt nyttjas som födosöksområden samt, i mindre omfattning, platser (stenrösen) som erbjuder övervintringsplatser. Småvattnet kommer finnas kvar vid ett genomförande av detaljplanen, dock kan övervintringsplatser och födosöksområden komma att försvinna.

Fältinventeringen av övervintringsplatser och födosöksområden i detaljplanen närhet visar att sådana finns, främst direkt öster samt nordöst om detaljplaneområdet (figur 8). Dessa områden består främst av lövdominerade skogsdungar med ett visst inslag av stenmurar, stenrösen och blockighet i marken. Dessa områden fungerar sannolikt som övervintringslokaler för groddjur. Även flera av omkringliggande trädgårdar nyttjas sannolikt också för övervintring där frostfria platser går att finna under utbyggnader, uthus och altaner. Fodosöksområden finns det rikligt av i detaljplaneområdets närhet, genom lövskogar, skogsbryn, åkerkanter och trädgårdar.

Vanlig groda och åkergroda kan sprida sig relativt lång, varav identifierade födosöks- och övervintringsområden är inom spridningsavstånd från det småvatten som finns inom detaljplaneområdet.

Resultaten visar att det finns förutsättningar för brungröda att fortleva i området. Naturvårdshöjande åtgärder (se avsnitt 4) kring det småvatten (dagvatendamm) som bevaras inom planområdet kan vidare skapa bättre förutsättningar för brungröda jämfört med nuvarande förhållanden.

Figur 8. Livsmiljöer genom födosöksområden med övervintringsplatser för groddjur, inom detaljplaneområdet relativa närhet.

4 Rekommendationer

Nedan listas förslag på förstärkningsåtgärder och skyddsåtgärder som rekommenderas vidtas för hänsyn till områdets naturvärden och skyddade arter.

4.1 Förslag på förstärkningsåtgärder

Punkt 1-3 är av särskilt betydelse för att upprätthålla livskraftiga populationer av skyddade arter och punkt 4-5 är av betydelse för att minska negativ påverkan på övriga naturvärden, i synnerhet pollinerande insekter och ekosystemtjänsten pollinering.

1. Naturvärdesobjekt 5 (småvattnet med värden för groddjur) kan genom riktade åtgärder bli en bättre livsmiljö för groddjuren i området. På de idag öppna ytorna runt dammen kan faunadepåer anläggas, exempelvis stenrösen, högar med död ved samt större lågor/stockar. Dessa småhabitat kommer erbjuda skyddade platser, viloplatser och övervintringsplatser åt de groddjur som nyttjar dammen för reproduktion.
2. Stammar från grövre tallar och lövträd (stamdiameter > 20 cm) som avverkas inom området kan med fördel placeras ut som död ved inom naturvärdesobjekt 3 (främst lövträden) och naturvärdesobjekt 5 runt groddjursdammen (främst tallågor). Utredningsområdet som helhet hyser idag sparsamt med död ved, ett substrat som dock är värdeelement i förekommande naturtyper och som gynnar den biologiska mångfalden. Att öka mängden död ved är således en viktig åtgärd för områdets biodiversitet.
3. Inom naturvärdesobjekt 1 (talldunge) kan fågelholkar (ca 10 st) anpassade för mindre flugsnappare monteras. Arten är hålhäckande och nyttjar gärna fågelholkar för sin häckning.
4. Inom området finns idag tämligen rikligt av sälg. Mängden sälg i området bör inte minska på grund av genomförande av detaljplanen. Om sälgar tas ned kan nya sälgar planteras utmed bevarade bryn, exempelvis inom naturvärdesobjekt 1 och 5. Ytterligare förstärkningsåtgärder för att minska påverkan naturvärden är att tillsammans med sälgarna även plantera fågelbär och bärande buskar med olika blomningstider (exempelvis olvon, hagtorn och nypon).
5. Inom naturvärdesobjekt 1 och/eller 5 kan även sandblottor skapas för att gynna marklevande pollinerande insekter som solitära bin. Genom att skrapa av fältskiktet på 2-4 ytor om cirka 5 m², och eventuellt förstärka med sand, kan områdets potential för solitära bin öka. Om åtgärden genomförs bör även grov ved placeras i anslutning till sandblottorna för att ge skydd och kompletterande livsmiljö åt insekterna.

4.2 Skyddsåtgärder genom tidsrestriktioner

Följande åtgärder syftar till att minska risken att individer av skyddade arter skadas eller dödas, samt till att ej riskera störa arterna i sådan omfattning att reproduktion (brungroda) eller häckning (fåglar) avbryts.

1. Inom området med dagvattendamm/groddjursdamm bör ej åtgärder vidtas under perioden för grodornas lek, det vill säga under mars-maj. Detta då åtgärder under denna tid kan störa grodor som är på väg att ta sig till vattenförekomsten, med konsekvensen misslyckad reproduktion.
2. För att undvika att riskera skada eller döda fåglar eller ägg bör avverkning av träd ej utföras under tiden för fåglar häckning, det vill säga 1 april-15 augusti.

5 Slutsats

Ett genomförande av detaljplanen kommer skapa effekter genom viss förlust av livsmiljöer för strikt skyddade arter som nyttjar biotoper i planområdet, främst lövskog. För fåglar gäller det främst tillgång på boträd för häckning (hålträd) och födosöksområden. För brungroda försvinner mindre ytor med övervintringsplatser och födosöksområden. Sammantaget innebär detta att förbuden i artskyddsförordningens 4§ och 4a§ riskerar aktualiseras.

För arterna mindre hackspett och svartvit flugsnappare har en fältkartering av livsmiljöer genomförts som visar att det finns lämpliga livsmiljöer utanför detaljplaneområdet, och att den marginella förlust av livsmiljö inom detaljplaneområdet (som inte omfattas av naturmark i föreslagen detaljplan (figur 3)) högst sannolikt inte kommer att försvåra för arterna att bibehålla populationen på en tillfredsställande nivå. För brungroda finns det både födosöksområden och övervintringsområden i detaljplaneområdets närhet, än dock relativt få övervintringsplatser om man bortser från trädgårdarnas sannolika bidrag.

Genom vidtagande av skyddsåtgärder bedöms de berörda skyddade arterna långsiktigt kunna finnas kvar i området och närområdet. Exempel på skyddsåtgärder är att ytor där lövskog och hålträd finns idag samt områden med dagvattendamm avsätts som naturmark inom detaljplaneområdet (figur 3). Ytterligare skyddsåtgärder är tidsrestriktioner för att undvika störning under arternas reproduktion och häckning, samt nyanläggning av övervintringsplatser för groddjur.

Från ett artskyddsperspektiv är det av extra betydelse att naturvårdsåtgärder och skyddsåtgärder vidtas som berör de skyddade arterna (punkt 1-3 under avsnitt 4.1 och punkt 1-2 under avsnitt 4.2). Detta kan då resultera i att de skyddade arterna fortsatt kan hysa livskraftiga populationer i närområdet och ett ianspråktagande av planområdet kan genomföras utifrån ett artskyddsperspektiv.

Referenser

Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. <https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/2.-var-verksamhet/publikationer/31.-rodlista-2020/rodlista-2020>

Artdatabanken (2022). Artfakta. <https://artfakta.se/artbestamning>

Artportalen. www.artportalen.se

Berg S (2022). Naturvärdesinventering och kartering av ekosystemtjänster inom fastigheten Skövde 5:198 m.fl. 4215-01. EnviroPlanning AB

Länsstyrelsen i Västra Götaland (2022). Förslag till detaljplan fastigheten Skövde 5:198 m fl, Hasslum för Skövde i Skövde kommun. Yttrande 2022-09-20 i ärende 402-35355-2022.

Naturvårdsverket (2004). Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. RAPPORT 5411.

Swedish standard institute (2014). Svensk standard SS 199000:2014, Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Swedish standard institute, version 2014-05-28, utgåva 1.

Swedish standard institute (2014). Svensk standard SIS-TR 199001:2014, Naturvärdesinventering (NVI) – komplement till SS 199000, version 2014-06-25, utgåva 1.

enviro
planning